

Dönem : 1
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 110

Kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin ortadan kaldırılmasına dair ek Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Dışişleri komisyonları raporları (1/350)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 1113/4003

14 . 12 . 1962

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 3 . 12 . 1962 tarihinde kararlaştırılan («Kölelik, Köle Ticareti, Köleliğe Benzer Uygulama ve Geleneklerin Ortadan Kaldırılmasına Dair Ek Sözleşme» nin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu hakkında kanun tasarısı) ve gerekçesi, ilişigiyle birlikte ekli olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Başbakan
İsmet İnönü

G E R E K Ç E

Kölelik ve köle ticareti XIX neu yüz yılda dünyanın muayyen bölgelerinde mevcut olup bunların kaldırılması için muhtelif milletlerarası sözleşmeler ve en son Milletler Cemiyetinin teşebbüsü ile 25 Eylül 1926 tarihli Esaretin Men'i hakkında Mukavelename hazırlanmıştır. Bu Mukavelenameye 5 Haziran 1933 tarihli, 2273 sayılı Kanunun verdiği yetkiye istinaden iltihak edilmiştir. Mukavelename malûm şekliyle köleliği ve köle ticaretini Âkîd Devletlerinde menetmektedir. Âkîd Devletler, ülkelerinde, karasularında ve limanlarında köleliğin ve köle ticaretinin men'i ve cezalandırılması için münasip tedbir ittihazını taahhüt etmişlerdir.

Birleşmiş Milletler Antlaşmasının önsözünde şahsın haysiyeti ve değerine verilen ehemmiyet ilân olunmuştur. Ayrıca, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 4 nü maddesinde hiç kimsenin köle edilemeyeceği veya köle durumuna sokulamıyacağı; gerek köleliğin, gerekse köle ticaretinin bütün şekilleriyle menedileceği belirtilmiştir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 1949 da, bu prensipleri göz önüne alarak, Ekonomik ve Sosyal Konseyi, kölelik meselesinin halihazır durumunu tetkike davet eylemiştir. Konsey, bu maksatla bir eksper heyeti teşkil etmiştir. Heyet, tetkikleri neticesinde hazırladığı raporda, köleliğin XIX cu yüz yıldaki şekliyle artık kaybolmak üzere bulunduğunu belirterek, zamanımızda diğer kölelik şekillerinin mevcut olduğunu bildirmiş; köleliğe benzeyen çeşitli durumlar arasında borç yüzünden kölelik, serflik, küçüklerin istismarı ve kadının rızası hilâfına üçüncü şahıslara devri hallerini zikrederek bunların kaldırılmasını teminen bir ek sözleşme kabulünü tavsiye eylemiştir.

Ekonomik ve Sosyal Konseyi, 1954 te, kölelik hakkında malûmat toplamak üzere bir hususi raportör seçmiştir. Raportör, dünyanın muhtelif bölgelerinde köleliğe benzer geleneklerin mevcut olduğunu bildirmiştir.

Ekonomik ve Sosyal Konsey, 1955 te, çeşitli rapor ve mütalâaları göz önünde tutarak, Esaretin Men'i hakkındaki 1926 Mukavelenamesinde nazarı itibara alınmayan köleliğe benzer geleneklere dair bir ek sözleşme hazırlanmasını kararlaştırmış ve bu maksatla, Türkiye'nin de dâhil olduğu, 10 Devlet temsilcilerinden mürekkep bir Komite kurulmuştur.

Komite, 16 Ocak - 6 Şubat 1956 da toplanarak İngiliz Hükümeti tarafından hazırlanmış bir metne istinaden kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin ortadan kaldırılmasına dair bir Ek Sözleşme tasarısı hazırlanmıştır.

Ekonomik ve Sosyal Konseyi, 30 Nisan 1956 da, bu tasarımı tetkik edip bir ek sözleşme kabul eylemek üzere, diplomatik bir konferans toplamaya karar vermiştir.

Konferans, 13 Ağustos - 4 Eylül 1956 da 51 Hükümet temsilcisinin iştirakiyle Cenevre'de toplanmıştır; Hükümetimiz de konferansa katılmıştır. Kabul olunan Ek Sözleşme, Devletlerin imza ve katılmalarına sunulmuştur.

Sözleşme, Bakanlar Kurulunun 27 Ağustos 1957 tarihli ve 4/9225 sayılı kararına istinaden tarafımızdan imzalanmıştır.

1926 Mukavelenamesinin Türkçe metninde «esir» ve «esaret» kelimeleri kullanılmış olmakla beraber bu, bu kelimelerin zamanımızda daha ziyade askerlikte kullanılan mânayı ifade eylediği göz önüne alınarak, «köle» ve «kölelik» kelimeleri kullanılmıştır. «Ek» kelimesi Sözleşmenin 1926 Mukavelenamesini tamamladığını ifade etmektedir. Böylece evvelki Mukavelenameyi onaylayan ve şimdiki Sözleşmeyi onaylıyacak olan devletler için her iki vesika bir bütün teşkil edecektir. Konferansın kabul ettiği bir tavsiyede, şimdiki Sözleşmeyi kabul edecek devletlerden 1926 Mukavelenamesine katılmamış olanların buna da katılmaları temenni edilmiştir.

1926 Mukavelenamesinin kabulünden beri köleliğin ortadan kaldırılması sahasında ilerleme kaydedildiği belirtilmekle beraber, henüz katî neticeye vâsıl olunamadığı için, köleliğe benzer müesseselerin de bertaraf edilmesi arzusu yeni Sözleşmenin akdi maksadı olarak zikredilmiştir.

Sözleşmenin esas maddesini ve amacını birinci madde teşkil etmektedir. 1926 Mukavelenamesindeki boşluklar bu madde ile tamamlanmaktadır; a) fıkrası, boreu mukabilinde çalışan bir şahsın süresiz veya şartları tesbit olunmaksızın âdeta rehine olarak tutulması halini nazarı itibare almaktadır; b) fıkrasında, serflik hali derpiş olunmuştur ki, diğer bir şahsa ait arazide çalışmaya mecbur bir kimse bu çalışma neticesinde hürriyetini kazanamamaktadır; c) fıkrasında, kadının rızası olmadan ve para mukabilinde satılmasına evlendirilmesi, kocanın veyahut kabilesinin kadını bir başkasına satması, kocasının ölümünde kadına miras kalması gibi haller gözetilmiştir; d) fıkrasında ise, çocukların veya küçüklerin para mukabilinde veya parasız istismar ve kazanç vasıtası edilmesi hali derpiş olunmuştur.

Maddelerin giriş kısmına göre, Sözleşmeyi kabul eden her devlet bu sayılan halleri bertaraf etmek için lüzumlu ve tatbiki mümkün kanuni ve sair tedbirleri ittihaz edecektir. Ancak, bu tedbirlerin derhal alınması mecburî olmayıp, tedrici surette ve imkân nisbetinde çabuk ittihaz edilecektir. Ayrıca, bu uygulama ve geleneklerin bir memlekette mevcudolması şarttır; ancak, bu takdirde kanun çıkarılması taahhüt olunmaktadır. Böylece, mevcudolan yerlerde dahi hemen kanuni tedbirler ittihazı yerine toplum bünyesine göre tedricen tedbir alınması esası tercih edilmektedir.

Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunması için hazırlanan ilişik kanun tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisinin takdirine arz olunur.

İçişleri Komisyonu raporu

Millet Meclisi
İçişleri Komisyonu
Esas No. 1/350
Karar No. 17

7.1.1963

Yüksek Başkanlığa

Kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin ortadan kaldırılmasına dair ek sözleşmenin onaylanmasının uyyun bulunduğu hakkındaki kanun tasarısı, ilgili bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle komisyonumuzda görüşüldü :

Gerekçede etraflıca belirtilen hususlar komisyonumuzca da yerinde görülmüş ve tasarı aynen kabul edilmiştir.

Havalesi yereğince Dışişleri Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

İçişleri Komisyonu Başkanı	Sözcü		
İzmir	Edirne	Aydın	Erzurum
O. S. Adal	İ. Ertem	M. Gedik	A. Şenyurt
Eskişehir	İstanbul	Maraş	Sivas
Ş. Asbuoğlu	Z. Altınoğlu	A. Hüdayioğlu	İ. Göker

Dışişleri Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Dışişleri Komisyonu
Esas No. 33
Karar No. 1/350

19.2.1963

Yüksek Başkanlığa

Kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin ortadan kaldırılmasına dair ek sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkındaki kanun tasarısı,

İlgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda görüşüldü :

Tümü üzerinde yapılan görüşmeler neticesinde, gerekçede etraflıca belirtilen hususlar Komisyonumuzca da yerinde görülmüş ve tasarı aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurula arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Dışişleri Komisyonu Başkanı yerine

	Sözcü	Kâtip	Bursa
	C. Baban	G. Sarısözen	M. Tayyar
Diyarbakır	İstanbul	İstanbul	Kastamonu
V. Pirinçcioğlu	Ö. Z. Dorman	S. Sarper	İ. Ş. Dura
Kocaeli	Manisa	Manisa	Rize
N. Erim	H. Kubat	N. Yenişchiroğlu	E. Y. Akçal
	Zonguldak		
	K. Esengin		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin ortadan kaldırılmasına dair Ek Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilen 7 Eylül 1956 tarihli ilişik «Kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin ortadan kaldırılmasına dair Ek Sözleşme» nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

3.12.1962	
Başbakan	Devlet Bakanı ve
<i>I. İnönü</i>	Başb. Yardımcısı
Devlet Bakanı ve	<i>E. Alican</i>
Başb. Yardımcısı	Devlet Bakanı ve
<i>II. Dinçer</i>	Başb. Yardımcısı
Devlet Bakanı	<i>T. Feyzioğlu</i>
<i>A. Ş. Ağanoğlu</i>	Devlet Bakanı
Devlet Bakanı	<i>R. Aybar</i>
<i>N. Ökten</i>	Adalet Bakanı
Millî Savunma Bakanı	<i>A. K. Yörük</i>
<i>I. Sancar</i>	İçişleri Bakanı
Dışişleri Bakanı	<i>II. O. Bekata</i>
<i>F. C. Erkin</i>	Maliye Bakanı
Millî Eğitim Bakanı	<i>F. Melen</i>
<i>Ş. R. Hatipoğlu</i>	Bayındırlık Bakanı
Ticaret Bakanı	<i>I. Seçkin</i>
<i>M. Ete</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı
Güm. ve Tekel Bakanı	<i>Y. Azizoğlu</i>
<i>O. Öztrak</i>	Tarım Bakanı
Ulaştırma Bakanı	<i>M. İzmen</i>
<i>R. Öçten</i>	Çalışma Bakanı
Sanayi Bakanı	<i>B. Ecevit</i>
<i>F. Çelikbaş</i>	Ba. - Ya. ve Turizm Bakanı
İmar ve İskân Bakanı	<i>C. T. Karasapan</i>
<i>F. K. Gökay</i>	

**Kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin ortadan kaldırılmasına dair
Ek Sözleşme**

ÖNSÖZ

Hürriyeti her insanın doğuştan iktisabettiği bir hak sayan;

Birleşmiş Milletler halkının, insanın haysiyet ve değerine imanını Birleşmiş Milletler Andlaşmasında yeniden teyidettiğini müdrük olan;

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca bütün milletler ve halkların erişeceği müşterek ideal olarak ilân edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin hiç kimsenin köle edilemeyeceğini veya köle durumuna sokulamıyacağını âmir olduğunu ve gerek köleliğin, gerekse köle ticaretinin bütün şekilleriyle menedildiğini göz önünde tutan;

Köleliğin ve köle ticaretinin ortadan kaldırılmasını hedef alan Esaretin Men'i hakkındaki Mukavelenamenin 25 Eylül 1926 da Cenevre'de akdin den beri bu yönde yeni gelişmeler elde edildiğini kabul eden;

Zorla çalıştırma hakkındaki 1930 Sözleşmesini ve Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının mecburi çalıştırma konusunda daha sonraki faaliyetlerini göz önüne alan;

Bununla beraber kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin dünyanın bütün bölgelerinde henüz bertaraf edilmediğini gören;

Sonuç olarak, halen yürürlükte bulunan 1926 Mukavelenamesinin kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin ilgasına yönelen gerek millî, gerekse milletlerarası gayretleri artırmaya mâtuf mütemmim bir Sözleşme ile tamamlanmasına karar veren;

İşbu Sözleşmeye Taraf olan Devletler, aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır :

KISIM : I

Köleliğe benzer uygulamalar ve gelenekler

Madde — 1.

İşbu Sözleşmeye Taraf Devletlerden her biri, 25 Eylül 1926 da Cenevre'de imzalanan Esaretin Men'i hakkındaki Mukavelenamenin birinci maddesinde yer alan esaret tarifinin şumulüne giren veya girmiyen, aşağıdaki müessese ve geleneklerin, henüz mevcud olduğu yerlerde, tedricî surette ve mümkün mertebe çabuk tamamen ortadan kaldırılmasına veya silinmesini temin için tahakkuku kabil ve gerekli olan hukuki ve diğer bütün tedbirleri alacaktır.

a) Borç sebebiyle kölelik; yani bir borçlunun bir boreun teminatı olarak şahsan hizmet etmeyi veya muraakabesi altındaki bir kimsenin hizmet etmesini taahhüdeyletiği halde bu hizmetlerin mukabili âdilâne bedelin boreun ödenmesine tahsis edilmemesi veya bu hizmetlerin süresinin tahdit ve mahiyetlerinin tesbit olunmaması hal veya şartı;

b) Serflik; yani bir kimsenin kanun, teamül veya bir anlaşmaya göre diğer bir kimseye ait arazi üzerinde yaşama ve çalışmaya mecbur olması ve bu diğer kimseye ücret mukabilinde veya ücretsiz muayyen şekilde hizmet etmesi hali ve bu halini değiştirme imkânına malik olmaması;

c) Aşağıdaki uygulama veya gelenekten her hangi biri;

i) Bir kadının, reddetmek hakkı olmadan, anne ve babasına, vâsisine, ailesine veya diğer her hangi bir şahıs yahut topluluğa nakdî veya aynî bir ivaz mukabilinde evlendirilmesi va'adinde bulunulması veya evlendirilmesi;

ii) Bir kadının kocasının, bunun ailesinin veya mensubolduğu aşiretin bu kadını ivaz mukabili veya sair şekilde üçüncü bir şahsa devretmek hakkına sahibolması;

iii) Kocasının ölümü üzerine kadının miras yolu ile diğer bir şahsa devredilebilmesi;

d) Bir çocuğun veya 18 yaşından aşağı temyiz kudretini haiz bir kimsenin gerek anne ve babası, yahut bunlardan biri, gerekse vârisi tarafından, şahsını veya işini istismar maksadiyle

le bedel mukabilinde veya bedelsiz diğ er bir şahsa devrine müsaidolan her hangi bir uygulama ve gelenek.

Madde — 2.

Taraf Devletler işbu Sözleşmenin birinci maddesi (e) fıkrasında zikredilen uygulama ve geleneklere son vermek gayesiyle, lüzumlu görülen yerde, evlenme için münasip asgari yaşlar tesbit etmeyi, müstakbel eşlerden her birinin salâhiyetli mülki ve dinî makam önünde evlenmeye rızasını serbestçe izhar edebileceği bir usul takibini ve evliliğin tescilini teşvik eylemeyi taahhüt ederler.

KISIM : II

Köle ticareti

Madde — 3

1. Köleleri her hangi bir ulaştırma vasıtası ile bir memleketten diğ erine taşımak veya taşımaya teşebbüs etmek veya bu hareketlere iştirak eylemek fiilî işbu Sözleşmeye Taraf Devletlerin kanunlarına göre suç teşkil edecek ve böyle bir suçu işlediklerine hükmedilen suçlular çok ağır cezalara çarptırılacaklardır.

2. a) Taraf Devletler, kendi bayraklarını çekmeye gerekli gemilerin veya hava gemilerinin köle taşınmasına mâni olmak ve bu hareketlerden veya millî bayrağı bu maksatla kullanmaktan suçlu şahısları cezalandırmak için her türlü müessir tedbiri alacaklardır.

b) Taraf Devletler, limanlarının, hava alanlarının ve sahillerinin köle naklinde kullanılmaması için her türlü müessir tedbiri alacaklardır.

3. İşbu Sözleşmeye Taraf Devletler, köle ticaretine karşı mücadele sahasında aldıkları tedbirleri tatbikatta telif eylemek amacıyla malûmat teati edecekler ve her köle ticareti vakasından ve muttali oldukları bu nevi bir suça teşebbüsten birbirlerine haber vereceklerdir.

Madde — 4

İşbu Sözleşmeye Taraf bir Devletin her hangi bir gemisine iltica eden her köle bu hareketi neticesinde hürriyete kavuşur.

KISIM : III

Kölelik ve köleliğ e benzer uygulama ve gelenekler

Madde — 5.

Köleliğin ve işbu Sözleşmenin birinci maddesinde mezkûr uygulama ve geleneklerin henüz tamamiyle ortadan kalkmadığı veya terk edilmediği bir memlekette, bir kölenin veya köleliğ e benzer durumda bir şahsın - ister durumunu belirtmek veya cezalandırmak için, ister diğ er bir maksatla olsun - bir uzvunu kesmek, kızgın demirle veya diğ er bir şekilde işaretlemek fiili veya böyle fiillere iştirak, bu Sözleşmeye Taraf Devletlerin kanunlarına göre suç teşkil edecek ve suçlu olduklarına hükmedilen şahıslar cezaya çarptırılacaklardır.

Madde — 6.

1. Diğ er bir şahsı köle etmek veya diğ er bir şahsı yahut bakımı kendisine ait bir kimseyi köleliğ i kabule teşvik etme fiili işbu Sözleşmeye Taraf Devletlerin kanunlarına göre suç teşkil edecek ve suçlu olduklarına hükmedilen şahıslar cezaya çarptırılacaklardır. Bu maksatla varılan anlaşmaya katılma, teşebbüs ve suça iştirak de aynı hükme tabidir.

2. İşbu Sözleşmenin birinci maddesinin giriş kısmındaki hükümler mahfuz kalmak şartıyla, işbu maddenin birinci fıkrası hükümleri, diğ er bir şahsı, kendisini veya bakımı kendine ait bir şah-

sı birinci maddede mezkûr müessese ve geleneklerden her hangi birinden mütevellit köleliğe benzer bir durumu kabule teşvik etmeye de tatbik olunacaktır. Bu maksatla varılan bir anlaşmaya katılma, teşebbüs ve suçta iştirak de aynı hükme tabidir.

KISIM : IV

Tarifler

Madde — 7.

Bu Sözleşme metninde :

a) «Kölelik», esarete dair 1926 Mukavenamesinde tarif edildiği gibi, üzerinde mülkiyet hakkına mahsus yetkiler veya bunlardan bazılarının kullandığı bir şahsın hal veya şartı ve «köle», bu durum veya şartı haiz olan kimsedir.

b) «Köle durumundaki şahıs», işbu Sözleşmenin birinci maddesinde mezkûr uygulama ve geleneklerden mütevellit durum ve şartlar altındaki kimsedir.

c) «Köle ticareti», bir şahsın köle haline getirmek için ele geçirilmesi, iktisabı veya temliki, bir kölenin satmak veya mübadele etmek üzere iktisabı; satılmak veya mübadele edilmek üzere iktisabedilmiş bir şahsın satış veya mübadele suretiyle devri, kullanılan ulaştırma vasıtası ne olursa olsun umumiyetle köle ticareti ve nakli hakkındaki her hangi bir fiili ifade ve ihtiva eder.

KISIM : V

Taraf devletler arasında iş birliği ve malûmat teatisi

Madde — 8.

1. İşbu Sözleşmeye Taraf Devletler yukardaki maddeler hükümlerinin tatbiki maksadiyle karşılıklı yardımlaşmayı ve Birleşmiş Milletler Teşkilâtıyla iş birliği etmeyi taahhüdederler.

2. Taraflar, işbu Sözleşme hükümlerini tatbik için alınan veya yürürlüğe konulan bütün kanun, tüzük ve idari kararların suretini Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine göndermeyi taahhüdederler.

3. Genel Sekreter, bu maddenin ikinci fıkrası mucibince aldığı malûmatı diğer Taraflara ve, işbu Sözleşmenin mevzuunu teşkil eden kölelik, köle ticareti veya müessese ve geleneklerin ilgası için yeni tavsiyeler ihzarı hakkındaki müzakerelere ait vesaik meyanına ithal olunmak üzere Ekonomik ve Sosyal Konseye gönderir.

KISIM : VI

Nihai hükümler

Madde — 9.

İşbu Sözleşme hakkında her hangi bir ihtirazi kayıt beyan edilemez.

Madde — 10.

Taraf Devletler arasında işbu Sözleşmenin tefsiri veya tatbiki hususunda zuhur eden ve müzakere yoluyla halledilmeyen her anlaşmazlık, ilgili Taraflar diğer bir hal şekli üzerinde mutabık kalmadığı takdirde, anlaşmazlığa Taraf olanlardan birinin talebi üzerine Milletlerarası Adalet Divanına arz edilir.

Madde — 11.

1. İşbu Sözleşme, 1 Temmuz 1957 tarihine kadar, Birleşmiş Milletler veya bir ihtisas teşekkülü üyesi olan bütün devletlerin imzasına açıktır. Sözleşme mümzi devletlerin tasdikına sunulacak ve tasdiknameler Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi olunacak; Genel Sekreter keyfiyetten mümzi ve katılan bütün devletleri haberdar edecektir.

2. İşbu Sözleşme, 1 Temmuz 1957 den sonra; Birleşmiş Milletler veya bir ihtisas teşekkülü âzası olan bütün devletlerin ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca katılmaya davet olunacak diğer her hangi bir Devletin katılmasına açıktır. Katılma, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine usulüne uygun bir vesikanın tevdi ile başlar, Genel Sekreter keyfiyeti münzî ve katılan bütün devletlere bildirir.

Madde — 12.

1. İşbu Sözleşme Milletlerarası sahada bir Âkid Devlet tarafından temsil edilen bütün muhtar olmıyan veya vesayet altındaki ülkelere, sömürgelere ve anavatan harici diğer ülkelere tatbik edilir; alâkalı Âkid Taraf imza, onay yahut katılma sırasında işbu Sözleşmenin imza, onay veya katılmasını takiben hangi anavatan harici ülke veya ülkelere tatbik edileceğini beyan edecektir. İşbu maddenin ikinci fıkrası hükümleri mahfuzdur.

2. Taraf Devletin yanıt anavatan dışı ülkenin kanunları veya Anayasa tatbikatı gereğince anavatan dışı ülkenin önceden rızası gerçeken hallerde Taraf Devlet işbu Sözleşmeyi imzaladığı tarihten itibaren 12 ay içinde anavatan dışı ülkenin lüzumlu rızasını temine çalışacak ve bu rızayı elde edince Genel Sekretere tebliğ edecektir. Sözleşme, bildirilen ülke veya ülkelere tebliğin Genel Sekretere varma tarihinden itibaren tatbik olunacaktır.

3. Yukarıdaki fıkra anılan 12 aylık müddetin hitamında, ilgili taraflar, Milletlerarası münasebetlerin deruhte ettikleri ve işbu Sözleşmenin tatbiki için rıza göstermemiş olan anavatan dışı ülkelerle yaptıkları istişarelerin neticelerini Genel Sekretere bildireceklerdir.

Madde — 13

1. İşbu Sözleşme iki Devletin Taraf olduğu tarihte yürürlüğe girer.

2. Sözleşme, müteakiben, her Devlet ve ülke hakkında, ilgili Devletin tasdik veya katılma vesikasının veya Sözleşmenin bu ülkeye tatbikine ait tebliğinin tevdi edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Madde — 14

1. İşbu Sözleşmenin tatbiki müteselsil üçer sene devrelere ayrılacaktır; bunlardan ilki Sözleşmenin 13 nci maddesinin birinci fıkrasına göre yürürlüğe girişi tarihinden başlayacaktır.

2. Her Taraf Devlet cari üç senelik devrenin bitmesinden en az altı ay evvel Genel Sekretere göndereceği bir ihbarla işbu Sözleşmeyi feshedebilir. Genel Sekreter bu ihbarı ve vusul tarihini diğer taraflara bildirir.

3. Fesihler, cari üç senelik devrenin hitamında hüküm ifade eder.

4. İşbu Sözleşmenin 12 nci maddesi hükmüne tevfi kan bir tarafın anavatan dışı ülkesine tatbiki halinde mezkûr taraf mevzu bahis ülkelerin rızası ile her zaman Sözleşmenin bu ülke hakkında feshini Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine ihbar edebilir.

Fesih, Genel Sekreterin ihbarı aldığı tarihten bir sene sonra hüküm ifade eder. Genel Sekreter bu ihbarı ve kenisine vusul tarihini diğer Taraflara bildirir.

Madde — 15

Çince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Rusca metinleri aynı derecede muteber işbu Sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği arşivine tevdi edilecektir. Genel Sekreter, Sözleşmeye taraf devletler ile Birleşmiş Milletler ihtisas teşekkülleri âzası bütün diğer Devletlere gönderilmek üzere, Sözleşmenin tasdikli nüshalarını tanzim edecektir.

İşbu hükümlerin mealini tasdik zımında, kendi hükümetlerince usulü dairesinde salâhiyetli kılınmış olan aşağıdaki imza sahipleri bu Sözleşmeyi imzaları karşısında mezkûr tarihlere imzalamışlardır.

Cenevre'de Birleşmiş Milletler Avrupa Ofisinde yedi Eylül bin dokuzyüz elli altı tarihinde hazırlanmıştır.